

РОЗДІЛ 7. РЕЦЕНЗУВАННЯ

Зянько В.В.
д.е.н., професор,
завідувач кафедри фінансів
Вінницький національний технічний університет

РЕЦЕНЗІЯ
на монографію Краус Н.М.
«СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ
В УМОВАХ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН»¹

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

У зв'язку з технологічним, інституціональним динамізмом і глобальною невизначеністю, успіх розвитку країни залежить сьогодні від якості, повноцінності та системної сформованості інститутів. Саме ж інституціональне облаштування не лише суттєво ускладнилося, а й за своїми наслідками стало співставним із досягненнями високотехнологічного розвитку. До того ж, чим вищий рівень демократичного розвитку суспільства, тим більша потреба у такому розвитку. Адже в умовах демократії значнішим є вплив факторів змін, асиметрії і невизначеності, що впорядковуються саме через різного роду інститути.

Перехід до інноваційної моделі розвитку є сучасним, свідомим вибором України. Окрім того, цього вимагає і глобалізаційний процес в якому задіяні всі країни світу та який не оминув України. Тому актуальною і своєчасною є монографія Н. М. Краус «Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін», присвячена проблемам формування, становлення і розвитку інноваційної економіки та в якій піднімаються питання інституціонально-структурних змін інноваційного характеру. Вказана праця є результатом теоретичних та методичних узагальнень автора з окресленої проблематики, зроблених ним особисто протягом останніх років.

Монографія складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, переліку використаних джерел й додатків. Розділи логічно структуровані, а основні положення подаються в тісному зв'язку з найважливішими постулатами теорії інновацій та інституціональної економічної теорії. Кожен із розділів органічно «вплітається» в структуру аналізу економіки інноваційного типу, привертаючи увагу до цілком конкретних аспектів та етапів її станов-

лення, розвитку, модифікацій і трансформаційних перетворень в умовах глобалізаційних викликів. Монографія є цілісно побудованою науковою працею, в якій послідовно викладаються основні результати авторського дослідження головних засад інституціоналізації інноваційної економіки і, що, на наш погляд, надзвичайно важливо, висвітлюється світовий досвід, а саме закономірності й тенденції становлення та функціонування інноваційних економік постіндустріальних країн в глобалізованому світі, розкривається їх інституціональний контент.

Особливий інтерес становить перший розділ, в якому розглядаються методологічні підвалини дослідження інноваційної економіки та її інституційних одиниць. Слід відмітити, що автор на основі наукових узагальнень вчених-економістів і науковців пропонує власне бачення розв'язання ряду складних дискусійних питань з приводу теоретико-методологічних досліджень інноваційної економіки в умовах інституціональних змін. Передусім, йдеться про розкриття гносеологічних аспектів й антропологічного виміру інституціонального базису інноваційної економіки; обґрунтування вживаної термінології, «ядро» якої складають авторські дефініції категорій «інноваційний інститут», «інноваційна інституція», «інституціональний устрій інноваційної економіки», «хабітуалізація інститутів інноваційного розвитку», «інноваційна глокалізація», «генетичний код інноваційної економіки», «рівні економічної агрегації», «інституційний лад інноваційної економіки» тощо; встановлення логіки формування інститутів інноваційного розвитку під впливом інституціонально-структурних перетворень. Приємне враження справляє поважне й помірковане ставлення науковця до

¹ Краус Н. М. Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін : монографія / Н. М. Краус ; ЦУЛ. – К., 2015. – 596 с.

історичної спадщини, до творчого продукту попередніх поколінь, на якому сьогодні вибудовується економіка України інноваційного типу.

Вагомим внеском Н. М. Краус в розвиток економіки України інноваційного типу є визначені нею, в другому розділі монографії, особливості інституціонального вектору розвитку інноваційної інфраструктури України в умовах сучасної глобалізації, що представлені виробничо-технологічною, фінансово-економічною, експертно-консалтинговою, інформаційно-комунікаційною, кадровою, збутовою, маркетинговою, патентно-ліцензійною структурними складовими.

Розкриваючи соціально-економічні та інституціональні детермінанти розвитку інноваційної економіки автор основними проблемами становлення економіки України інноваційного типу називає: повільне формування в країні сучасного і масштабного ринку інноваційної продукції та інфраструктури інноваційної діяльності; неефективність адміністративно-організаційної структури управління науково-технічною та інноваційною діяльністю; відсутність дієвої стратегії переходу України до інноваційної моделі розвитку. Науковець пояснює, що формування та розвиток інституціональної структури сфери науково-технічної діяльності, яка дозволить Україні перейти до інноваційної економіки, пов'язане з відновленням і подальшим розвитком інституціональної структури як в цілому економіки, так і діяльності окремої науково-дослідної організації.

Заслуговує підтримки обґрунтоване у монографії положення про те, що для України характерним є «інституціональний вакуум» сфери інновацій, що супроводжується або відсутністю, або недостатнім розвитком формальних інститутів інноваційного розвитку, які покликані забезпечувати ефективність як інтелектуальної послуги інноваційної діяльності, так і формальних норм її регулювання. Такий висновок має важливе значення для теоретичного обґрунтування концепції інноваційної економіки.

Ключові наукові проблеми третього розділу – трансформація технологічного способу виробництва індустріального типу та інституціональної системи економіки постіндустріального суспільства; трансформація факторів виробництва, цілей та мотивацій інноваційної економіки; розвиток інституціональної архітектури економіки України інноваційного типу.

Важливе місце в книзі займає четвертий та п'ятий розділи, в яких ґрунтовно визначені тенденції інституціональних змін в економіці інноваційного типу на різних рівнях агрегації та запропоновано комплекс методів та інструментів деякого

пришвидшення інноватизації економіки України в умовах економічної модернізації. Безперечно оригінальною є авторська версія алгоритму процесно-просторового моделювання інституціонального забезпечення інноватизації економіки за методологією функціонального моделювання IDEFO в контексті структурно-функціональних авторських моделей «9і» та «6д».

Досить обґрунтованою є авторська інституціональна проєкція кластеризації економіки України на базі інноваційного хабу. Застосований науковцем науково-методологічний підхід на основі фракталів та фасеток дозволив представити фрактально-фасеточну модель інституціонального середовища інноваційного кластера на базі інноваційного хабу, що має ключове значення за умов комплексної і системної модернізації української економіки. Показано й доведено, що наявність потужних та ефективних хабів у кластерах дає змогу цим структурним утворенням ставати новими джерелами конкурентних переваг регіонів, змінювати традиційну структуру економічного простору країни.

Загалом, у праці міститься цілий комплекс цікавих думок та положень, що мають наукове значення і можуть бути реалізовані на практиці. У ній також систематизовано основні інституціональні аспекти інноваційної глобалізації економіки України в контексті інноваційної глобалізації. Зокрема, звернуто увагу на те, що здатність до саморозвитку, глобальне інноваційне середовище отримує внаслідок синергетичного ефекту від взаємодії та взаємозв'язків її інституційних суб'єктів, що працюють в межах інституціоналізованої електронної інноваційної бізнес-платформи з наявними на ній інформаційними фондами on-line ринку інновацій та такою, якій притаманні всепроникність, миттєвість, багаторівневність, зворотність інформаційних зв'язків від інноватора до глобального рівня.

Постановка науковцем у монографії проблеми наштовхує на ряд не досить висвітлених й дискусійних питань. Зокрема, йдеться про необхідність детального розгляду та реалізації на практиці структурної трансформації економіки України як чинника модернізації інституційного базису її розвитку, з'ясування особливостей інституціоналізації соціальних інновацій.

Втім, рецензована монографія за своїм змістом та структурою є новаторською. Отриманні автором результати можуть бути корисними для фахівців інноваційної сфери та вчених-економістів, які на науковому й практичному рівнях вирішують питання організації інноваційного процесу та становлення інноваційної економіки під впливом інституціонально-структурних змін.